

LIETUVOS
ADVOKATŪRA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
2019-02-06 Nr. G-1464

Duomenys kaupiami Juridinių asmenų registre, kodas 300099149, Tiltų g. 17, LT-01101 Vilnius,
www.advokatura.lt

Tel. +370 5 262 4546, faks. +370 5 212 1859, el. p. la@advokatura.lt, a. s. SEB bankas LT877044060001030612

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019-02-06 Nr. 109

**DĖL TURTO CIVILINIO KONFISKAVIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 189¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ TURTO DEKLARAVIMO
ĮSTATYMO NR. I-1338 1, 2, 3, 4, 5, 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 7³ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTAMS**

Lietuvos Advokatūra (toliau – Advokatūra) norėtų atkreipti Vyriausybės dėmesį dėl Vidaus reikalų ministro 2018 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1V-467 suformuotos tarpžinybinės darbo grupės parengtų projektų: Lietuvos Respublikos turto civilinio konfiskavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamajo kodekso 189¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 1 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymo Nr. I-1338 1, 2, 3, 4, 5, 9 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 7³ straipsniu įstatymo projektų (toliau – Įstatymų projektai), kuriuos planuojama pateikti Seimui svarstyti.

Advokatūros nuomone Įstatymų projektais siūlomas reguliavimas gali būti vertinamas ir kaip galimai neatitinkantis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintų principų bei nepagrįstai suvaržyti asmenų nuosavybės teises, todėl kyla abejonių, ar visi su Įstatymų projektais susiję teisiniai aspektai buvo pakankamai išsamiai įvertinti. Advokatūra norėtų atkreipti Jūsų dėmesį tik į keletą jų.

Pirma, šiuo metu turto konfiskavimas yra baudžiamosios atsakomybės taikymo viena iš priemonių ir ji taikoma tik esant apkalinamajam nuosprendžiui. Įstatymo projektais siūloma įtvirtinti civilinio konfiskavimo institutą kaip neteisėto praturtėjimo priemonę, nesant teismo apkaltinamojo nuosprendžio, atleidus asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės, nutraukus baudžiamąjį procesą ar net nepradėjus baudžiamajo proceso, t. y. baudžiamosios atsakomybės taikymo priemonę taikyti ir kaip civilinės atsakomybės priemonę. Tai iš esmės suvienodina civilinės ir baudžiamosios atsakomybės pasekmes, nors šiuolaikinėje Lietuvos teisės doktrinoje pripažįstama, kad baudžiamosios atsakomybės priemonės taikomos tik kaip kraštutinės priemonės (*ultima ratio*).

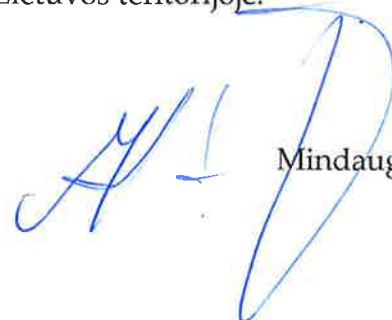
Antra, Lietuvos teisės doktrinoje turto konfiskavimas yra tik baudžiamosios ir administracinės atsakomybės taikymo priemonė. Civiline tvarka ieškovas norėdamas išreikalauti turtą iš kito asmens valdymo, turi įrodyti, kad arba įgijėjas yra nesąžiningas, arba, nepaisant to, kad įgijėjas yra sąžiningas, egzistuoja Civilinio kodekso 4.96 str. aplinkybės. Įstatymas, garantuoja savininko teisių gynimą (Konstitucijos 23 straipsnis, Civilinio kodekso 4.93, 4.96 straipsnis) ir

nustato nuosavybės teisės gynimo būdus. Tokia įstatymo nuostata grindžiama konstituciniu asmenų lygiateisiškumo principu (Konstitucijos 29 straipsnis), šie principai leidžia apginti ne tik sąžiningo įgijėjo teises, bet ir užtikrina turtinių santykių stabilumą. Nuosavybė visuomenės poreikiams gali būti paimama tik teisingai atlyginant (CK 4.93 str.). Priminsime, kad nuosavybės teisę gina ne tik LR Konstitucija, bet ir Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija, kurios I protokole nustatytas nuosavybės neliečiamumo principas, todėl bet koks nukrypimas nuo EŽTK taikomo konvencijos aiškinimo reikštų valstybės įsipareigojimų pagal EŽTK nevykdymą ir Konvencijos pažeidimą. Nekaltumo prezumpcija užtikrina, jog kaltinamasis neprivalo įrodinėti savo nekaltumo, o visos abejonės turi būti aiškinamos jo naudai. Tuo tarpu, Įstatymų projekte formuojama teisinė koncepcija, jog turtas valstybės vardu konfiskuojamas civiline tvarka pagal prokuroro ieškinį atsakovui neįrodžius turimo turto teisėtumo, kitaip sakant turto savininkas turi įrodyti turto įgijimo teisėtus pagrindus, o neįrodžius – turtas konfiskuojamas. Toks teisinis reguliavimas iš esmės keičia esminę civilinio proceso įrodinėjimo taisyklę – Civilinio proceso kodekse įtvirtinta taisyklė, jog turi įrodyti tas, kas teigia, o ne tas, kas neigia. Vadinasi prokuroras yra atleidžiamas civiliniame procese nuo įrodinėjimo savo ieškinio pagrįstumo, kas yra nesuderinama su ieškovo pareigomis. Tuo civilinio turto konfiskavimo institute įtvirtintas išankstinis kaltumas dėl turto įgijimo teisėtumo bus taikomas griežčiau nei baudžiamosiose bylose, nes ten taikoma nekaltumo prezumpcija.

Trečia, baudžiamojoje doktrinoje ypatingas dėmesys yra skiriamas ir kaltininko teisių užtikrinimui, nes netinkamai suvokiant šį institutą asmuo padaręs nusikaltimą, gali būti nubaudžiamas antrą kartą už tą patį nusikaltimą. Todėl Advokatūra nori atkreipti dėmesį dėl Įstatymo projektais siūlomo reguliavimo ir siūlytų apsvarstyti galimybę, jog turto civilinio konfiskavimo institutas galėtų būtų taikomas tik esant apkaltinamajam teismo nuosprendžiui. Be to, remiantis Konstitucijoje įtvirtintu lygiateisiškumo principu („Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs“), negalima asmens diskriminuoti ir jam taikyti kokias nors poveikio priemones vien dėl to, kad jam kažkada buvo pareikšti įtarimai, tačiau vėliau tyrimas buvo nutrauktas arba asmuo išteisintas, konstatavus, kad jokios nusikalstamos veikos nebuvo padarytos. Be to, Įstatymų projektais įtvirtinama turto konfiskacija gali būti taikoma ir tuo metu, kai pakanka taikyti administracinę-mokestinę atsakomybę asmenims, kurie turtą įgijo iš esmės teisėtomis pajamomis, tačiau šios nebuvo tinkamai apskaitytos dėl asmens kaltės ar kitų priežasčių (pvz.: asmenys, gavę neapskaitytą darbo užmokestį, vertęsi verslu neturėdami verslo liudijimo ar pan.).

Galiausiai, Lietuvos valstybė turto konfiskavimo institutą gali efektyviai taikyti tik dėl savo jurisdikcijoje esančio turto, todėl nelygiavertėje padėtyje atsidurs asmenys, kurie turtą yra įgiję ne tik Lietuvos teritorijoje su tais, kurie turtą įgijo tik Lietuvos teritorijoje.

Advokatų tarybos pirmininko pavaduotojas

 Mindaugas Kukaitis